



T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 03 Mart 2021
164.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

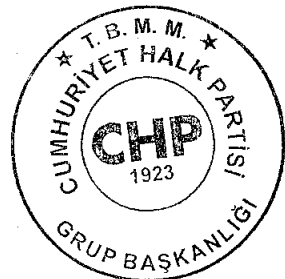
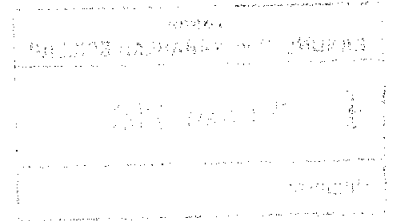
02/07/2008 tarihli 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve gerekçeleri ilişiktir. Gereğini saygılarımla arz ederim.

Jale Nur SÜLLÜ

Jale Nur SÜLLÜ

Eskişehir Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon	- Kadın Erkek Fırsat Eşitliği - Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler	
Esas Komisyon	Adalet	
Tarih :	04 Mart 2021	Esas No: 2/3442



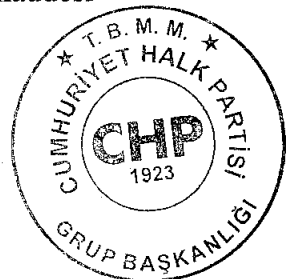
TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİGİ
03 Mart 2021
Numara:

TBMM GENEL EVRAK
03 Mart 2021
No. 788169
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

GENEL GEREKÇE

Medeni Kanun'a göre, bir kişinin, kendi fiil ve işlemleriyle kendi lehine haklar ve aleyhine borçlar yaratabilme iktidarı olarak tanımlanan fiil ehliyetine sahip olabilmek için, kanunun belirlemiş olduğu yaş sınırını aşmasına ergenlik yaşı denmektedir. İsviçre'den aldığımız Medeni Kanun'da ergenlik yaşı yirmi yaşken, iki yaş küçültülerek on sekiz yaşın tamamlanması ergenlik yaşı olarak, belirlenmiş; on sekiz yaşını doldurmamış olmasına karşın, ergin sayılabilmek, Medeni Kanun madde 11/II gereği evlenme ile ergin olma ve mahkeme kararı ile ergin kılınma olarak, düzenlenmiştir. Türk Medeni Kanun'un yürürlüğe girdiği 1926 yılında, evlenme yaşı erkek için on sekiz, ve kadın için on yedi olarak farklı düzenlenmişken, 1938 yılında yapılan değişiklikle evlenme yaşı indirilerek, erkek için on yedi, kadın için on beş yaşın doldurulması olarak, değiştirilmiştir. 2002 yılında Türk Medeni Kanunu'nda yapılan değişiklikle, 124. Maddesinde "*Erkek veya kadın on yedi yaşını doldurmadıkça evlenemez. Ancak, hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Olanak bulunduğça karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir.*" hükmü ile evlenme yaşında, kadın ve erkek farkı ortadan kaldırılarak her iki cins için de on yedi yaşın doldurulması olarak belirlenmiştir. Ancak, 124. Maddenin ikinci fıkrasında, olağan üstü durumlarda, karardan önce anne ve baba veya vasinin dinlenmesi şartıyla mahkeme kararı ile her iki cins için on altı yaşı dolduranların evlenebileceği hükme bağlanmıştır. Olağanüstü sebepler arasında uygulamada, evlenecek kızın gebe kalmış olması, kimsesiz ve bakımsızlık içinde bulunması, erkeğin ölüm tehlikesiyle karşı karşıya bulunması yer almaktadır. Dolayısıyla, günümüzde Türk Medeni Kanunu gereği, olağan durumlarda on yedi yaşını doldurmuş olanlar evlenebilirken, olağan üstü durumların varlığı halinde on altı yaşını dolduranların evlenmesi, olanaklıdır.

Türk Medeni Kanunu'nun, 124. Maddesinde hükmü ile on yedi yaşını dolduran kadın ve erkeğin evlenmesinin düzenlediği, 126. ve 128. Maddelerle de 18 yaşını doldurmamış olan Kanun'da "küçük" tanımlamasıyla geçen kişilerin evlenmesine olanak tanındığı görülmektedir. Oysaki, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 6 /1-c maddesi uyarınca, 18 yaşını doldurmamış kişi çocuktur.



Yine aynı şekilde, 2005 yılında yürürlüğe giren 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 3/1-a maddesi uyarınca, daha erken yaşta ergin olsa bile, 18 yaşını doldurmamış kişi çocuktur.

- Birleşmiş Milletler Genel kurulu tarafından 1989 yılında kabul edilen Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, çocukların yaşama hakkı, eksiksiz biçimde gelişme hakkı, zararlı etkilerden, istismar ve sömürüden korunma hakkı, aile, kültür ve sosyal yaşama eksiksiz katılma hakkını tanımlayan bir sözleşme olup, on sekiz yaşın altını çocuk olarak tanımlamaktadır Türkiye'nin, 1990 yılında imzaladığı Sözleşme, 4 Mayıs 1995 tarihinde yürürlüğe girerek iç hukukumuz açısından da bağlayıcı hale gelmiştir. Çocuk yaşta, erken ve zorla evlilikler, Türkiye'nin de taraf olduğu Kadınlara Karşı Her Tür Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi'ne (CEDAW) de aykırıdır. Kadınlara Karşı Her Tür Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Komitesi ve Çocuk Hakları Komitesi'nin zararlı uygulamalara ilişkin 31 ve 18 sayılı ortak genel tavsiyelerinde çocuk yaşta, erken ve zorla evlilikler, zararlı uygulama olarak yer almaktadır. Çocuk yaşta evlilikler, Türkiye'nin de taraf olduğu İstanbul Sözleşmesi'ne de aykırıdır. İstanbul Sözleşmesi'nin 36/2 Maddesi gereği, göre evlilik rızayla olmalı (Rıza, mevcut koşulları değerlendiren kişinin özgür/serbest iradesinin bir sonucu olarak, gönüllü/isteğe bağlı olarak verilmelidir ve bu rıza "tam rıza" olmalıdır. Bu hükmün uygulanmasında Sözleşme'nin Taraflarından istenilen, birinci bentte sıralanan cinsel fiillerden herhangi biri için özgürce verilmiş rızaya, kendi ceza hukuklarında yer vermeleridir.

Dolayısıyla, Türk Ceza Kanun'u, Çocuk Koruma Kanunu ve iç hukuk açısından bağlayıcı olan uluslararası sözleşmeler gereği, Türk Medeni Kanun'da yer alan 'küçük' ler ile ilgili düzenlemelerin, çocuk yaşta evlilik olarak tanımlanabileceği çok açık ve nettir. Zira, literatürde de çocuk yaşta evlilikler, 18 yaş altında, çocuğun fiziksel, fizyolojik ve psikolojik olarak evlilik ve çocuk sahibi olmak gibi sorumlulukları taşımaya hazır olmadan yapılan evlilik olarak tanımlanmaktadır.

Çocuk yaşta evlilikler, kız çocuklarına yönelik cinsiyet kalıp yargılarını pekiştiren ve eğitimlerine engel olan, sağlıklarını tehlikeye atan, onları şiddet ve yoksulluk riskine maruz bırakan toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir yansımasıdır. Çocuk evlilikler, ailenin ekonomik ve eğitim düzeyi, aile içi şiddet ortamı, bölgeden bölgeye değişse de toplumun değer yargıları, cinsiyetçi bakış açısı ve geleneksel uygulamalar, kız çocuklarının erken



evlendirilmesine ortam hazırlamaktadır. Günümüzde, evlilik yaşı giderek yükselse de Dünyada olduğu gibi, Türkiye’de de oldukça yaygın bir uygulama olan çocuk evlilikleri, sakıncaları nedeni ile hâlen büyük bir sorundur.

Çocuk yaşıta evlilikler, 18 yaş altının, çocukluklarının ellerinden alınmasına, akranlarından uzaklaşmalarına, eğitim yaşamlarını yarıda bırakmalarına ve tam oluşmamış olan toplumsal kimliklerinde sorun yaşamalarına yol açmaktadır. Ayrıca, toplumun kalkınmasında, yoksulluğun azaltılması, eğitimin yaygınlaştırılması, cinsiyet eşitliğinin sağlanması, çocuk haklarının korunması ve toplum sağlığının gelişmesinin önünde engel oluşturmaktadır. Henüz, çocuk yaşıta olduklarından yüklenen aile, ev, çocuk bakımı gibi sorumluluklarla yaşamları, bir çeşit köleliğe dönüşebilmekte; sömürüye, her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik şiddete ve istismara, hatta, yoksulluğa açık hale gelmektedirler.

Çocukların sağlığının ve yaşam hakkının elinden alınmasına kadar, ağır sonuçlara yol açabilen çocuk yaşıta evlilikler, en ağır biçimde bir çocuk hakkı ihlali olarak, cinsel istismara maruz kalmalarına, HIV enfeksiyonuna açık hale gelmelerine, cinsel yaşamda sorun yaşamalarına yol açabilmekte; fiziksel sağlığı yanında, ruhsal açıdan örselenmelerine de neden olabilmektedir. Çocuk evliliklerinin bir başka sakıncası da gebelikten korunma yöntemleri hakkında yeterince bilgi sahibi olmayan kız çocuklarının, istenmeyen gebelikler riskine açık olmasıdır. Henüz kendisi çocuk yaştayken annelik sorumluluğunu üstlenmesinin, yaşamına getireceği yüklerin dışında, erken yaşıta gebelikler, çocuğun beden sağlığı açısından da risk oluşturabilmektedir. Erken gebelikler, anne- çocuk sağlığında ölümle de sonuçlanabilen, çocuğu hayatı boyunca etkileyecek risklerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Henüz her açıdan kendisi çocuk olan fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden hazır olmaya çocukların anne olmaları, hem kendi hem de bebekleri için sakıncalar doğurabilmektedir. Araştırmalar, erken yaş gebeliklerinde düşük ve ölüm riskinin ergen gebeliğine oranla, daha fazla olduğu yönündedir. Özellikle erken yaşıta istenmeyen gebelikler, doğan çocukların, şiddete ve istismara maruz kalmasına yol açabilmektedir. Çocuk yaşıta evliliğin ve gebeliğin sağlık riskleri, düşük eğitim başarısı, zayıf zihinsel sağlık, ekonomik fırsatların kısıtlanması ve ev içi şiddet riskinin artması gibi sorunları da beraberinde getirdiği, sağlıklı aile içi ilişkiler ve toplumsal sorunlara yol açtığı da göz ardı edilmemelidir.



Dolayısıyla, tüm bu sakıncalar göz önünde bulundurulduğunda, bireysel olumsuzluklara yol açan çocuk evlilikleri, zamanla toplumsal bir niteliğe bürünerek, çözümlenmesi çok zor ve karmaşık problemler olarak toplumsal sorunlara neden olmaktadır. Gerek iç hukukumuz, gerekse taraf olduğumuz uluslar arası sözleşmeler gereği, 18 yaşını doldurmamış olanların çocuk sayılması göz önünde bulundurularak, çocuk hakkı ihlali olan çocuk evliliklerinin önlenmesi ve yol açtığı bireysel, toplumsal sonuçların önlenmesi amacıyla Türk Medeni Kanunu'nun 124, 26 ve 128. Maddelerinde değişiklik önerilmektedir.

Teklif edilen Kanun değişikliği, Birleşmiş Milletler'in 2030 yılına kadar **"kimse geride kalmasin"** sloganıyla tanımladığı ve Türkiye'nin de Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından izlenen **Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri**'nin beşincisi olan **"Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve tüm kadın ve kız çocuklarının güçlenmesi"** kapsamında, ülkelerin mücadele etmesi gereken zararlı uygulamaların ortadan kaldırılması hedefi açısından da katkı sağlayacaktır. Ayrıca, Kasım 2019'da Nairobi'de Türkiye'nin de resmi olarak temsil edildiği Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı'nın 25.yılı Zirvesi'nde, çocuk yaşta evliliklerin, 2030 yılına kadar sıfıra indirilmesi gereken zararlı uygulamalardan biri olarak ele alındığı da dikkate alınmalıdır. Tüm bu gerekçelerle, teklif edilen Kanun değişikliği ile 18 yaş altı çocuk evliliklerinin önüne geçilmesi yoluyla, toplumsal cinsiyet ayrımcılığın önüne geçilmesi, çocuk hakkı ihlalinin ve toplumsal kalkınmanın önündeki engelin ortadan kaldırılması hedeflenmektedir.



MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun İkinci Ayrımında Evlenme Ehliyeti ve Engelleri altında Ehliyetin Koşullar, Yaş başlığında yer alan 124. Maddesinde evlenme yaşının 17 yaşını doldurma ile gerçekleştirilebileceği düzenlenmekle olup, önemli bir sebebin varlığı halinde, anne, baba ya da vasinin dinlenerek hakim kararı ile 16 yaşını doldurmuş olanların evlenebileceğinin hükme bağlandığı görülmektedir. Henüz 18 yaşını doldurmamış çocuk yaşıta olanların evlenmesinin sakıncaları yukarıdaki gerekçelerde de anlatıldığı üzere, Teklif ile 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 124. Maddesinin 1. Fıkrasında yapılacak değişiklik ile 18 yaşını doldurmamış olan çocukların evlenmesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. 124. Maddenin 2. Fıkrasında teklif edilen değişiklik ile önemli bir nedenin varlığı halinde ise hakim kararı ile 16 yaşını dolduran küçüklere verilebilecek evlenme izninin 17 yaşını dolduranlara verilebilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 2- Teklif ile 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun Küçükler Başlığı altında yer alan 126. Maddede “- Küçük, yasal temsilcisinin izni olmadıkça evlenemez.” hükmü, 18 yaşını doldurmamış olan küçüklerin yasal temsilcilerinin izni ile evlenebileceği yorumuna açıktır. 126. Maddenin yürürlükten kaldırılmasıyla 18 yaşını doldurmamış küçüklerin evlenmesinin yasal temsilcilerinin iznine ile gerçekleşmesinin önüne geçilmesi, dolayısıyla 18 yaşından önce gerçekleştirilecek evliliklerin, önlenmesi hedeflenmektedir.

MADDE 3- Teklif ile 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 128. Maddesinde yer alan “Hâkim, haklı sebep olmaksızın evlenmeye izin vermeyen yasal temsilciyi dinledikten sonra, bu konuda başvuran küçük veya kısıtlının evlenmesine izin verebilir” hükmünde, hakime, kısıtlılara ya da küçük yaşıta olanlara evlenmesine onay vermeyen yasal temsilcinin dinlenmesi sonrası, evlilik kararı verebilme takdirinin tanındığı görülmektedir. Bu maddede teklif edilen “küçük” sözcüğünün kaldırılması ile 18 yaşından küçük olanların evlenmesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 4- Yürürlük maddesidir.

MADDE 5- Yürütme maddesidir.



**TÜRK MEDENİ KANUNUNDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 02/07/2008 tarihli ve 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 124 üncü maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir.

“MADDE 124- Erkek ya da kadın on sekiz yaşını doldurmadıkça evlenemez. Ancak, hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple on yedi yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. Olanak bulundukça karardan önce ana ve baba veya vasi dinlenir.”

MADDE 2 - 4721 sayılı Kanunun 126'ncı maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3- 4721 sayılı Kanunun 128 inci maddesindeki “küçük” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 4- Bu Kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5- Bu Kanun, hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

